

לשם כך בא הפירוש הראשון בדברי רש"י: לא זו בלבד שנח היה צדיק גדול ביחס לדורו, אלא שאם היה בדורות אחרים היה צדיק גדול עוד יותר. ואף על-פי כן, כדי להינצל מהמבול היה עליו לקיים את הציווי "בא אל התיבה", ולולי זאת לא היה ניצל מהמבול; ללמדך, שגם צדיק גמור אינו יכול לפטור את עצמו מהחובה להיכנס אל תוך תיבות התורה והתפילה.

(לקו"ש ח"ה ע' 281 ואילך)

ו

נח איש צדיק תמים הָיָה בְּדֹרֹתָיו (ו', ט)

"יש שדורשים אותו לגנאי: לפי דורו היה צדיק, ואילו היה בדורו של אברהם לא היה נחשב לכלום" (רש"י)

מלשון רש"י "אילו היה בדורו של אברהם", משתמע שנח לא היה בדורו של אברהם. ולכאורה קשה: הרי אברהם נולד חמשים ושמונה שנים לפני שמת נח (כסימן שנתן האבן עזרא²²: "ואברהם אבינו בן נ"ח כאשר מת נח")?

ויש לתרץ, שכוונת רש"י בביטוי "דורו של אברהם" אינה סתם לזמן שבו חי אברהם, אלא לזמן שבו היתה לאברהם השפעה על אנשי דורו, כך שאפשר להגדירם כ"דורו של אברהם".

אך הסבר זה אינו מספיק, שכן השפעת אברהם על אנשי דורו ("את הנפש אשר עשו בחרן"²³) התחילה כשאברהם היה בן חמשים ושתיים²⁴, ונמצא שהיו כמה שנים שבהן נח אכן חי ב"דורו של אברהם".

ויש לומר, שבהשפעתו של אברהם על דורו היו שתי תקופות כלליות:

מאור התורה

22. על הפסוק כאן.

23. לך לך יב, ה.

24. כדאיחא בגמרא עבודה זרה ט. א.

התקופה הראשונה היתה כשאברהם התחיל לפרסם את שיטתו, ובלשון הרמב"ם²⁵: "התחיל להשיב תשובות על בני אור כשדים ולערוך דין עמהם... גבר עליהם בראיותיו... והתחיל לעמוד ולקרוא בקול גדול לכל העולם ולהודיעם שיש שם אלוה אחד לכל העולם ולו ראוי לעבוד". כלומר: הכרתם של אנשי הדור במציאות הבורא לא היתה מצד עצמם, אלא רק משום שאברהם "גבר עליהם בראיותיו".

רק לאחר מכן, לאחר בואו לארץ כנען, הביא אברהם את אנשי דורו להכרה עמוקה יותר, כך שלא זו בלבד שקיבלו את דברי אברהם, אלא האמונה הפכה בעיניהם למוכחת מצד שכלם שלהם. וכפי שממשיך הרמב"ם שם: "היה מודיע לכל אחד ואחד כפי דעתו עד שיחזירוהו לדרך האמת, עד שנתקבצו אליו אלפים ורכבות, והם אנשי בית אברהם, ושתל בלבם העיקר הגדול הזה", היינו שאברהם החדיר את האמונה בלבם כך שהיה בכוחם לשכנע בה גם אחרים (כשם שגרעין השתול בארץ מצמיח פירות נוספים). בכך היו דומים לאברהם, שאף הוא הכיר את הקב"ה מתוך ידיעתו והבנתו שלו²⁶.

רק אז הגיעה השפעתו של אברהם לשלמותה, והיה אפשר לקרוא לדור "דורו של אברהם". מצב זה אכן היה רק לאחר מותו של נח, כשאברהם היה כבר בשנות השבעים לחייו²⁷.

(לקו"ש ח"כ ע' 13 ואילך)

25. הל' ע"ז פ"א ה"ג.

26. וכלשון הרמב"ם שם, שאברהם "התחיל לשוטט בדעתו... והתחיל לחשוב ביום ובלילה והיה תמה... ולא היה לו מלמד ולא מודיע דבר... ולבו משוטט ומבין, עד שהשיג דרך האמת והבין קו הצדק מתבונתו הנכונה, וידע שיש שם אלוה אחד וכו'".

27. "ואברם בן חמש שנים ושבעים שנה בצאתו מחרן" (לך יב, ד).